

RAADSINFORMATIEBRIEF

Van

college van burgemeester en wethouders

Vergadering van

19 december 2023

Kenmerk

Z/23/063689 / D/23/122031

Portefeuillehouder

Ad de Regt

Portefeuille

Landelijk Gebied

Opsteller

Wesselingh, Ines

Onderwerp

Plattelandsagenda Woerden: voorstel aanpak

Kennisnemen van

het voorstel tot invulling te komen van een plattelandsagenda cq uitgangspuntennotitie Landelijk gebied gemeente Woerden.

Inleiding

In het bestuursakkoord Woerden (2022 – 2026) en de vertaling in het collegewerkprogramma 2023-2026 heeft het college benadrukt dat het landelijk gebied onlosmakelijk verbonden is met Woerden. Het veenweidelandschap maakt Woerden tot hoofdstad van het Groene Hart. Dat landschap is het behouden waard, maar dat vergt inzet vanwege de grote uitdagingen op gebied van bijvoorbeeld klimaat, natuur en water. De coalitie heeft toen dan ook gesteld om: “samen met agrariërs, provincie, waterschap, gebiedscommissie en natuur- en milieuorganisaties een plattelandsagenda op te stellen om de opgaven in het landelijk gebied te concretiseren en vorm te geven.” De wereld om ons heen staat ondertussen niet stil, de provincie heeft van het Rijk de lead gekregen om te komen tot regionale programma's voor het landelijk gebied. Dit daagt de gemeente uit om ook zelf uitgangspunten te formuleren en na te denken over de rol bij het komen tot het programma in 'ons' landelijk gebied. Met deze brief informeren wij u over de insteek die we kiezen om te komen tot een dergelijke plattelandsagenda.

Aantal grote opgaven Landelijk gebied

We zien als gemeente dat er een aantal grote opgaven op het buitengebied afkomen voor natuur, water, klimaat en energie. Het realiseren van deze opgaven kan gevolgen hebben voor de inrichting en beheer van het landelijk gebied. Specifiek gaat het om opgaven voor: omgaan met bodemdaling, terugdringen van emissies van stikstof en methaan, energietransitie, duurzame en rendabel perspectief voor de landbouw, verbetering kwaliteit van natuur en behoefte aan woningen en recreatieve mogelijkheden. De dynamiek in het landelijk gebied wordt mogelijk groter dan voorheen. Het is een uitdaging voor ons om de opgaven zo af te stemmen en te realiseren dat de gevolgen voor onze inwoners en met name onze agrariërs zo positief mogelijk zijn. De (lange termijn) opgaven zijn complex en ingewikkeld en vragen een lange adem. Tegelijkertijd is een hoge urgentie om hier mee op korte termijn aan de slag te gaan en de goede dingen te doen voor het gebied en haar ondernemers, beheerders en bewoners.

Positie gemeente ten opzichte van andere overheden

Anders dan bij binnenstedelijke gebieden zijn bij het landelijk gebied meer overheden direct betrokken en heeft de gemeente niet zonder meer een leidende rol. Bij de opgaven in het landelijk gebied zijn alle overheidslagen betrokken. In

het kort zijn dat de volgende. Europa stelt de globale doelen op gebied van natuur, water en klimaat. Het Rijk vertaalt deze doelen in landelijke doelen en een aanpak op hoofdlijnen zoals het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG). Bij het Rijk zijn daarbij nog onzekerheden door het vallen van het kabinet, het niet komen tot het landbouwakkoord en onduidelijkheid over realisatietermijnen en financiering van het programma. De provincie vertaalt dit NPLG momenteel naar een Utrechts Programma Landelijk gebied. (UPLG; juli 2023 de conceptversie; in 2024 het ontwerp; in 2025 definitief plan). De provincie is aangewezen door het Rijk als gebiedsautoriteit voor de realisatie van de opgaven in het landelijk gebied. Het waterschap Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden (HDSR) heeft eigen verantwoordelijkheden op het gebied van bodem en water. De gemeente heeft de rol als eerste overheid voor burgers bij ruimtelijke ordening en sociaal-economische impact.

In het provinciale concept-UPLG staan de voorlopige, inhoudelijke kaders en de te behalen doelstellingen voor natuur, water, klimaat en landbouw voor de Provincie Utrecht. In het UPLG worden ook de meekoppelkansen beschreven met energietransitie, verstedelijking en mobiliteit. Het UPLG is daarmee voor onze gemeente een belangrijk richtinggevend en kaderstellend document. De provinciale aanpak van UPLG is een mix van sectorale 'topdown' doelen (inclusief financiering) en een meer integrale 'bottom-up' aanpak in de vorm van gebiedsprocessen. In de gebiedsprocessen zullen de provincie, gemeenten en waterschappen de komende tijd samen met gebiedspartijen moeten komen tot afgewogen keuzes. De inzet daarbij is dat de betrokken overheden zoveel mogelijk als gelijkwaardige partners met elkaar omgaan en samenwerken vanuit het principe van één overheidsgedachte met ieder een eigen rol. Veel opgaven en vragen van inwoners en gebiedspartners vragen immers om een gezamenlijk antwoord van overheden. De taak van beleid en uitvoering in het landelijk gebied lag tot nu toe primair bij de provincie, maar met het UPLG verwacht de provincie een grotere rol van de gemeenten en waterschappen. De komende maanden wordt, parallel aan het komen tot het ontwerp UPLG, de uitvoeringsstrategie voor het landelijk gebied door de provincie nader uitgewerkt in gebiedsagenda's voor Veenweide De Meije en Utrechtse Waarden. Hierin krijgt ook de het beoogde samenspel tussen de bestuurslagen aandacht. De formele rol en positie van de gemeente daarin is op dit moment dan ook nog niet helemaal duidelijk, omdat er bij andere overheidslagen nog processen lopen die van invloed hierop zijn.

Inhoud Plattelandsagenda -> Uitgangspuntennotitie

In het "vacuüm" waarin veel zaken nog onduidelijk zijn, is het goed om ook als gemeente zelf te bepalen waar we als gemeentelijke overheid dichtbij haar burgers van willen zijn en waar we toegevoegde waarde kunnen creëren. Vanuit dit perspectief willen we invulling geven aan de voorgenomen plattelandsagenda. Met andere woorden: Waar zijn wij van? Waar maken we ons zorgen over? En waar gaan wij op acteren als gemeente in het samenspel met provincie, gebiedsorganisaties, bewoners en ondernemers? Door de agenda op te stellen kunnen we onze geest scherpen en onze rol weloverwogen inhoud geven. Om van daaruit bewust en waar nodig daadkrachtig te handelen.

Het ligt niet voor de hand dat naast de opgaven die door Europa, Rijk, provincie(s) op het platteland afkomen, de gemeente zelf nog aanvullende doelen gaat stellen. Daarom is het voorstel om de voorgenomen Plattelandsagenda te interpreteren als een uitgangspuntennotitie Landelijk gebied. Waarin we ingaan op de balans tussen de verschillende opgaven, het bijzondere karakter en kwetsbaarheid van ons gebied met haar agrarische ondernemers en de rol die we als lokale overheid willen spelen bij de realisatie van opgaven in ons landelijk gebied. We maken hierbij zoveel mogelijk gebruik van bestaand gemeentelijk beleid, zoals onder andere de uitgangspunten die zijn geformuleerd in de Omgevingsvisie Woerden (2021), en anticiperen we op de gebiedsprocessen onder regie van de provincie Utrecht.

In het kader van de rol die we als gemeente willen spelen in het landelijk gebied is samenwerking volgens het uitgangspunt 1-overheid richting de samenleving een belangrijk uitgangspunt. In deze uitgangspuntennotitie wordt een aparte paragraaf gewijd aan dit principe en hoe wij als gemeente dit principe voor ons zien. Om voor onszelf als gemeente en ook voor de andere overheden, en zeker ook voor onze inwoners en ondernemers is belangrijk dat zij inzicht hebben hoe we tot elkaar verhouden. We maken als gezamenlijke overheden daartoe spelregels waarbij de wettelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden gerespecteerd worden, maar ook als gezamenlijke kaders worden beschouwd en waarin we elkaar faciliteren.

Als eerste stap in het proces om tot een agenda te komen, is een visie op de opgaven opgesteld. Deze visie is gedeeld met de gemeenteraad op 17 mei 2023, deze visie is aangescherpt op de rol en positie van de gemeente. Zie bijgevoegd kader

Woerdense visie op opgaven landelijk gebied

Betrokkenheid

In Woerden vinden we het belangrijk om alle betrokkenen goed bij de veranderingen en mogelijke oplossingen in het landelijk gebied te betrekken.

Rol en positie gemeente

Als gemeente zijn we één schakel in het geheel. Waar mogelijk trekken we samen op met andere partijen. De rijksoverheid en de provincie hebben formeel meer te zeggen over de doelen die behaald moeten worden. Daarom volgen we goed wat zij doen. We bekijken waar wij een rol kunnen vervullen en impact kunnen maken en nemen daarbij onze positie in, als eerste overheid voor

inwoners.

Alle belangen integraal afwegen

We blijven opkomen voor onze inwoners en wegen hun belangen af. Of dat nu boeren zijn, huizenzoekers, recreanten of mensen die zich zorgen maken over de staat van de natuur.

Zorgvuldig proces

Zodat het proces om tot verandering te komen zorgvuldig verloopt.

Einddoel: Duurzaam vitaal landelijk gebied in brede zin

Uiteindelijk streven we een duurzaam vitaal landelijk gebied na. Waarin de natuur in goede conditie is en plaats is voor een toekomstbestendige agrarische sector.

Dilemma's in de transitie van het Landelijk gebied

Sommige beleidsopgaven, beleidsontwikkelingen en functies in het landelijk gebied zitten elkaar in de weg, anderen helpen of versterken elkaar. Ook zijn er nog onzekerheden en onduidelijkheden in o.a. de opgaven, tijdspad en financiering. Dit kan spanningen of kansen bieden in de transitie. Voorbeelden van deze vraagstukken zijn: van huidige landbouw naar toekomstbestendige duurzame landbouw (transitiepad), klimaatopgaven en remming bodemdaling vs leefbaarheid linten en kernen, zoektocht naar balans tussen zoetwaterbeschikbaarheid en watervragende functies als drinkwatervoorziening, natuur, agrarisch gebruik en klimaatbestendige polders.

Kernboodschap

In de transitie van het landelijk gebied is de gemeente een van de betrokken overheidslagen. Voor onze inbreng in de diverse trajecten is het belangrijk om te bepalen waar wij van zijn en waar we als gemeentelijke overheid toegevoegde waarde kunnen creëren voor onze inwoners. Met het opstellen van een Plattelandsagenda geven we invulling van de rol en positie van de gemeente voor de toekomstige ontwikkelingen zoals de gebiedsprocessen van het provinciale UPLG.

Financiën

Voor de nieuwe activiteiten in het kader van de ontwikkelingen in het landelijk gebied is in de gemeentebegroting 2024 een extra incidenteel budget van €100.000 opgenomen. Met deze middelen kan o.a. deze uitgangspuntennotitie worden opgesteld.

Vervolg

Met ingang van 1 januari 2024 zal worden gestart met het opstellen van deze plattelandsagenda cq uitgangspuntennotitie. Aan deze uitgangspuntennotitie is geen participatietraject verbonden. Deze participatie vindt immers plaats in de gebiedsprocessen, die in 2024 van start zullen gaan.

De verwachting is dat in het eerste halfjaar van 2024 een eerste versie van de plattelandsagenda wordt opgeleverd, die na behandeling in college, wordt ingebracht in de raad ter besluitvorming.

Bijlagen

geen bijlagen
